

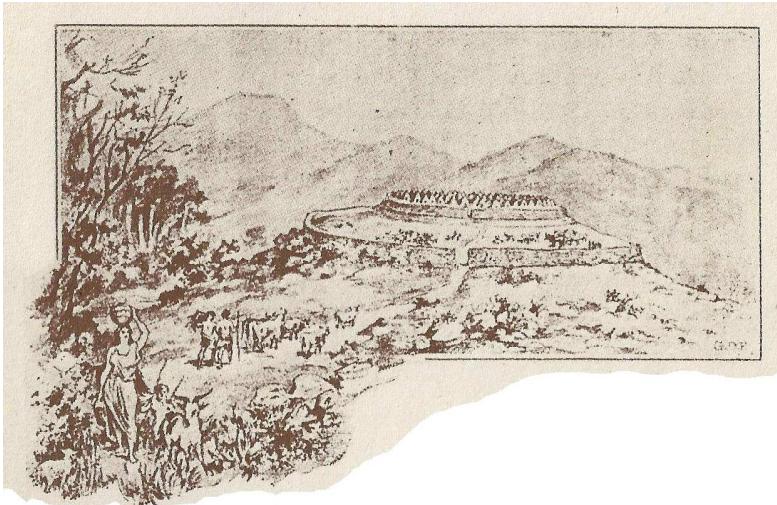
Interreg
SLOVENIJA – HRVATSKA
Slovenija – Hrvatska
Euregion ŠIHE | Evropski fond za regionalni razvoj

**USPOSABLJANJE ZA
TURISTIČNE VODNIKE:**

**DEŽELA GRADIŠČ - KAŠTELIRJEV:
IZ SEDANJOSTI V PRETEKLOST ZA
TRAJNOSTNO PRIHODNOST.**

**SOBOTA, 10. IN NEDELJA, 11. TER
SOBOTA 24. APRILA, 2021**

KAŠTELIR

DARKO ĐAROVEC
Univerza v Mariboru
Fakulteta za arhitekturo
Inštitut IRRIS
IRRIS

Projekt KAŠTELIR - Prazgodovinska gradišča in etnobotanika za trajnostni turizem in razvoj – od Krasa do Kvarnerja (preko Brkinov, Čićarije in Istre) sofinancira ESRR v okviru Programa sodelovanja Interreg Slovenija – Hrvaška.

KAŠTELIR

Interreg
SLOVENIJA – HRVATSKA
Prazgodovina | Evropski fond za regionalni razvoj

BRONASTA DOBA

(Evropa c. 3200-600 BC). Bronasta doba je doba v razvoju civilizaciji med letoma 2300 in 800 pr.n. št., v kateri so z najnaprednejšimi metalurškimi postopki uspeli pridobiti baker iz surove rude in mu primešali zmesi ter tako dobili bron. Za najzgodnejše civilizacije veljajo sumerska in mezopotamska ter Stari Egipt in Indska civilizacija. Začetki pisave.

Maiden Castle in Dorset, UK

KAŠTELIR

Bronze tools

Zealand, man and woman. Fertility symbol.

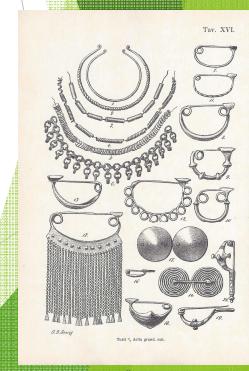
Bronze shield, 1200-700 BC

Grianan of Aileach, Ireland

Bronze swords, 10th c. BC

Hakit kulture kaštelirjev, Marchesetti

GRADISČA

Old Sarum in Wiltshire, UK

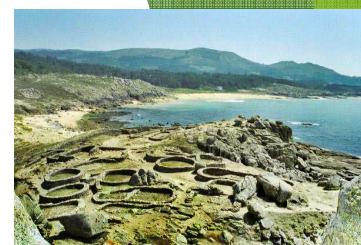
Mycenaean Fresco woman

Castro de Barona, en Galicia (España).

Machu Picchu

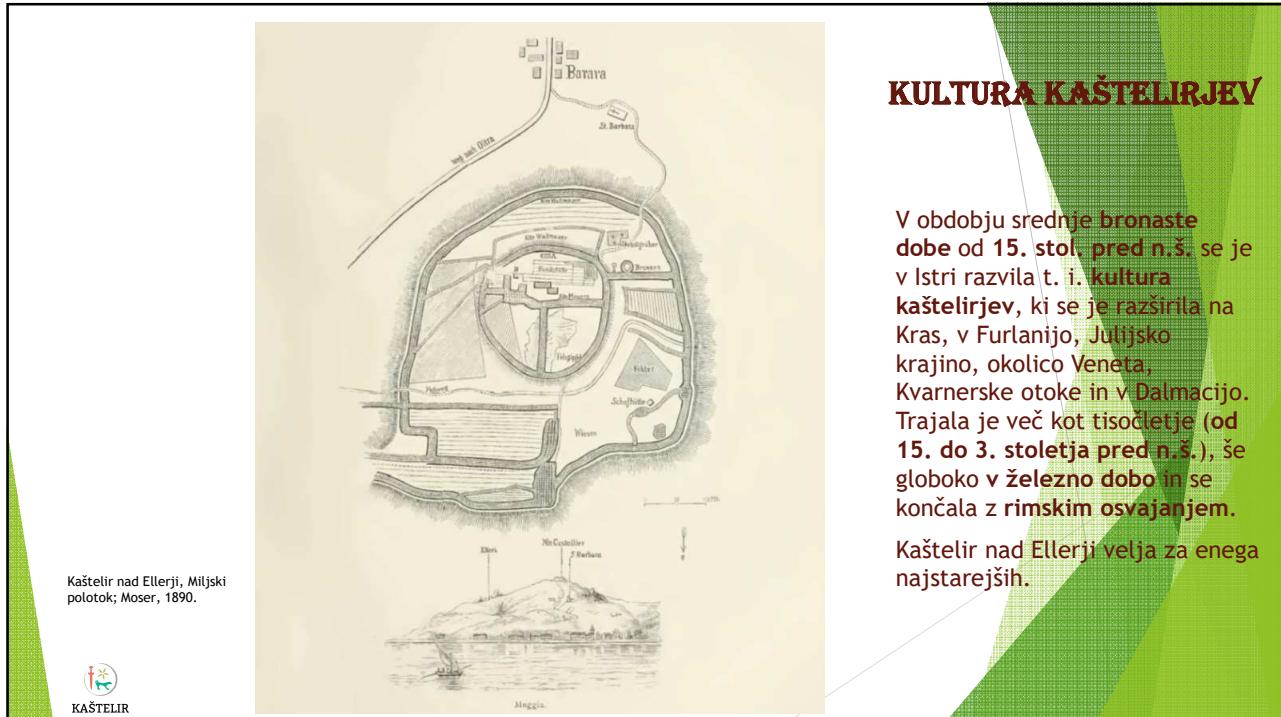
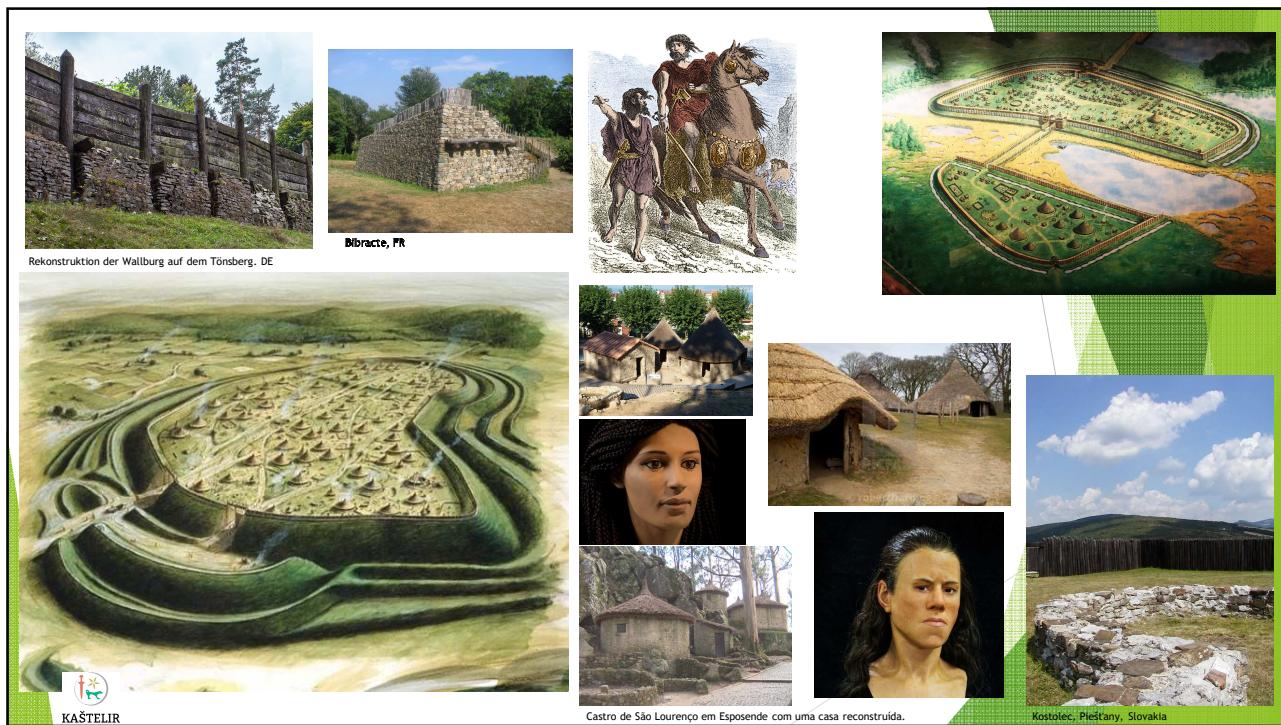
Castro de Barona, en Galicia (España).

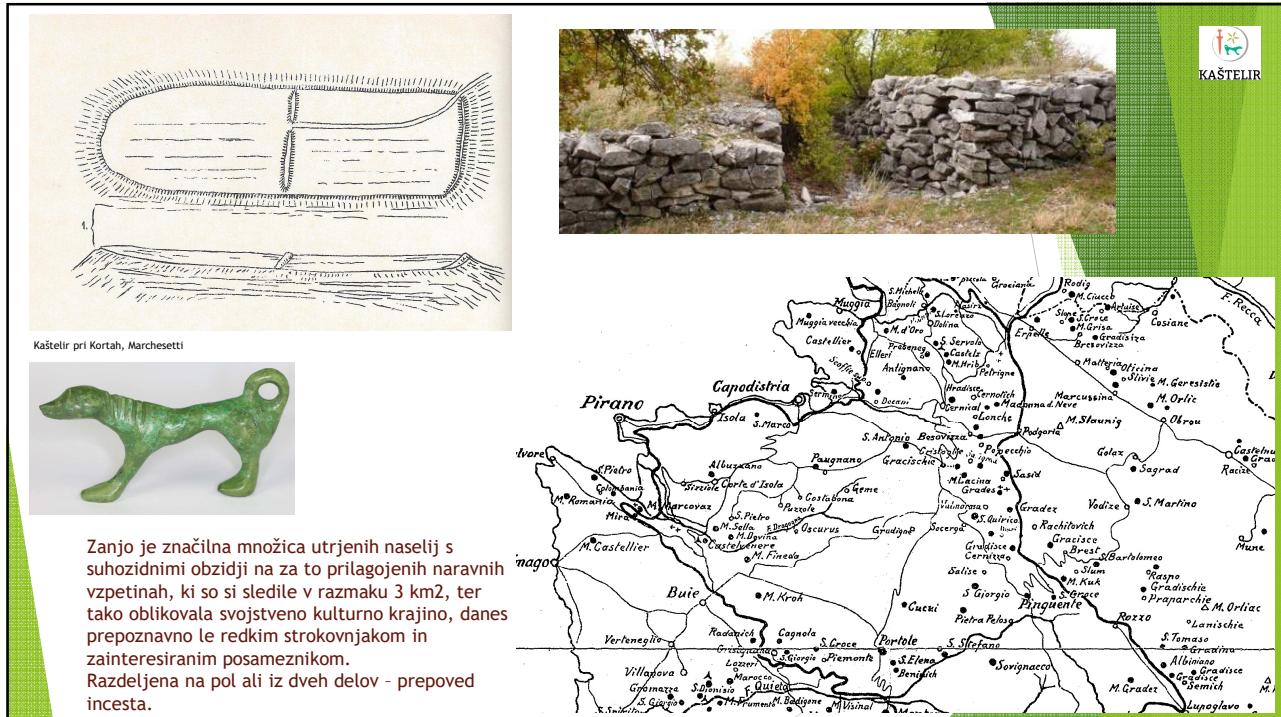
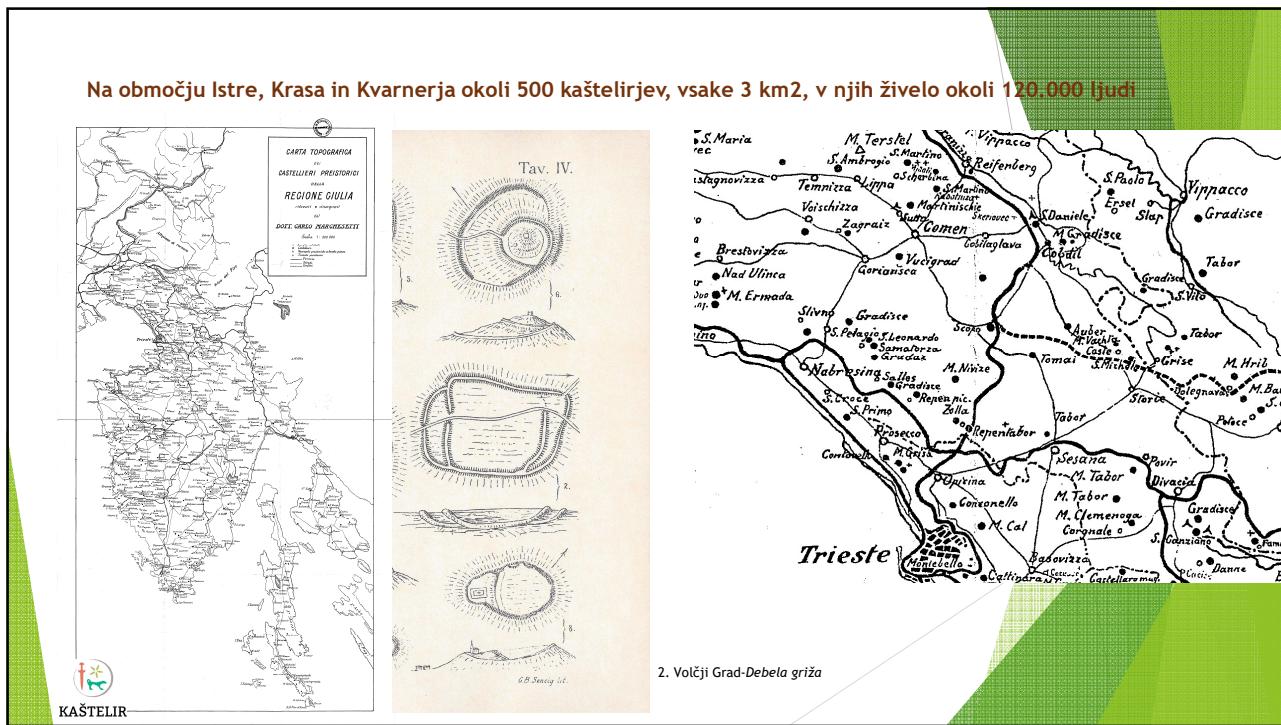

Bibracte, FR

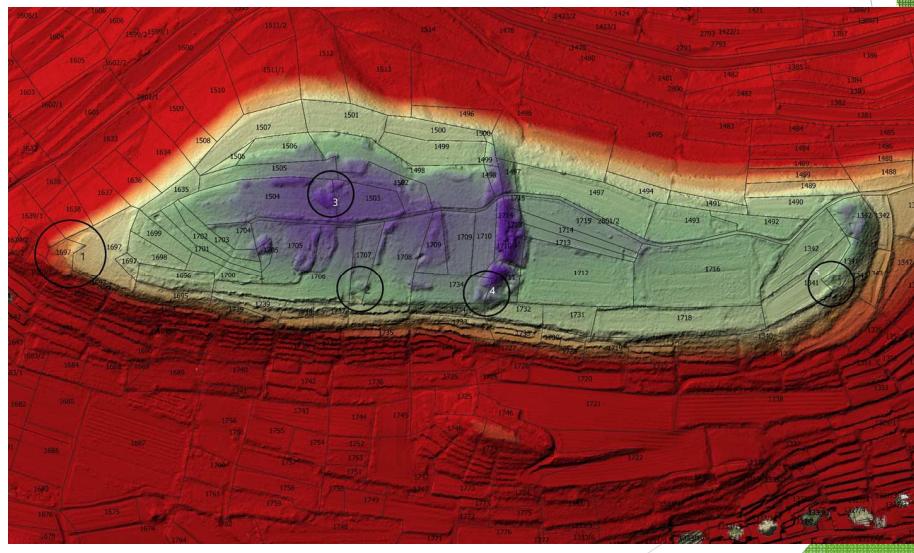

Zimbabwe - ruins - masvingo

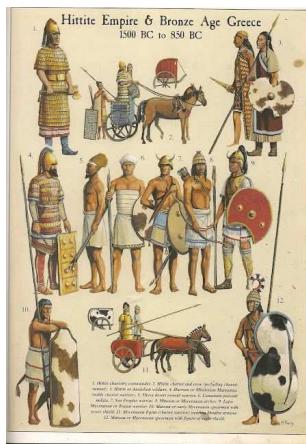
KAŠTELIR, Korte. Na akropoli se na podlagi LIDARja da slediti nekaterim pravilnim oblikam (oranžno). Verjetno gre za hiše. Lahko da gre za rimskodobne hiše po zasedbi Istre. Pred vhodom v akropolo (rumeno) so bile običajno postavljene kovanske delavnice. To kar vidimo sedaj na LIDARju je obstoječe stanje. Na Kaštelirju se je živelvo vsaj 5000 let!!!! Kar pomeni, da se je prostor sproti oblikoval.

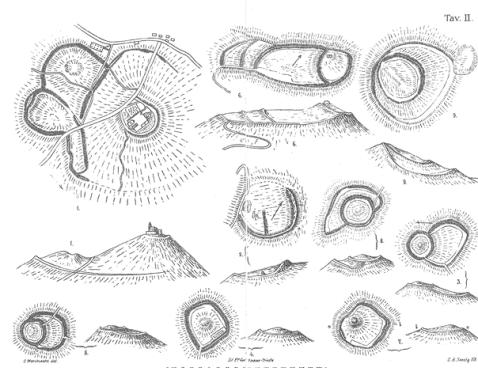
V spodnjem mestu so bile običajno bolj preproste hiše, obori za živali in verjetno tudi obdelovalne površine. Hiše so bile preproste, verjetno temelj iz suhozida in zgoraj preplet ometan z glino. V glavnem imamo dokumentirane dvokapne strehe. Hiše so bile lahko tudi podkletene. Spodaj nekaj primerov rekonstrukcij iz bronastodobne Monkodonje.

V posameznih kaštelirjih je živilo tudi prek 1.000 prebivalcev, sprva neindoevropskega izvora, številne migracije pa so tudi v tem času povzročile etnična mešanja prebivalstva.

Za tedanji čas so bile to izjemno dobro organizirane skupnosti, ki so na podlagi načela enakosti med pripadniki skupnosti nadzirale in upravljele svoje ožje in širše ozemeljsko območje.

Marchesetti.
bronze age museum natural history vienna

Skupnosti so bile **sorodstveno že** tesno povezane in so **trgovale** tudi na daljše relacije ter tako oblikovale **civilizacijske običaje in norme**, kar nam potrjujejo razmeroma številne arheološke najdbe.

KAŠTELIR

Arheološke najdbe mdr. pričajo o številnih obredih oz. **ritualih** prebivalcev kaštelirjev, zlasti **pogrebnih**, toda primerjalne študije v Evropi in po svetu bodo pokazale, da so poznali tudi druge oblike obredov prehoda, kot so **obredja iniciacij, porok in smrti** ter še posebej obrede **reševanja sporov**, kar pomeni, da so dobro poznali svoja nenaspravljena pravila ter se po njih ravnali.

Gre za naše prednike, prednike prebivalcev tega območja, začenši z neindoevropskimi ljudstvi, kjer se skozi zgodovino srečevala in migrirala mnoga plemena, ljudstva, kulture in nenaspravljeno gre za posameznika in njegovo skupnost. <https://www.youtube.com/watch?v=ySsKDNWjbnA>

1. Tomaj

Grobišča – meje?

KAŠTELIR

Obredna daritev je bila izvedena pred ljudmi, s čimer utrjevala povezanost skupnosti: eni so darovali oziroma razvrščali darove – poglavar, starešine, duhovština –, drugi so zbirali – ali izdelovali, npr. metalurgi – primerne predmete, tretji so sodelovali s prisotnostjo – tudi s petjem, glasbo, plesom.

Zakladi: intenzivna fragmentacija arheoloških predmetov se pojavi na prehodu iz zgodnje v srednjo bronasto dobo, ko se tudi na našem območju pojavijo zakladne daritve (Mušja jama).

KAŠTELIR

bronze age museum natural history vienna

MANJKAJOČI DELCI 2

Kovinski delež so tvorili zlasti srpi, sekire in zapestnice, h katerim so v določenem zaporedju lahko pridali **igle, nože ali osti kopij, meče** pa tudi simbolne predmete, tj. **obeske**, ki so bili deponirani fragmentirani. Sočasno so fragmenti istega predmeta v istem zakladu izjemno redki, skoraj izključno je šlo za fragmente različnih predmetov.

Služili kot svetišča.

Deponirane daritve so bile včasih obredno položene in urejene, kar odraža specializirano duhovno znanje ter komunikacijo z onostranstvom, denimo, kot dar za plodno zemljo ali za zmago v bitki ali v zahvalo za slednjo.

Statusno najpomembnejše predmete, kot je bronasto posodje in orožje, je darovala elita – a za vso skupnost, s čimer je obred deloval družbeno integrativno.

KAŠTELIR

MANJKAJOČI DELCI 2

Značilno glasbilo bronastodobne severne Evrope je pihalo imenovano ***lur***, doslej najdeno na Danskem, Norveškem, Švedskem ter v Latviji in severni Nemčiji. Podobna glasbila so izprščana v bronastodobni Grčiji, pa tudi na srednjeveški Islandiji. Raba je bila bržkone obredna, pa tudi vojaška (zastraševanje, spodbuda), kot je izprščana v sagah. Podobni keltski glasbili iz (najkasneje) železne dobe sta bronasti pihali ***carnyx*** in ***dord***, pri čemer je bilo vsaj prvo rabljeno v boju. V bronasti dobi so izprščani tudi kovinski zvončki oziroma kraguljčki.

Glasbeniki so pogosto upodobljeni, npr. kipek trobentača (brez pihala) iz najdbe v Idriji pri Bači. Sicer je bilo pri obredih in siceršnjem družabnem življenu pomembno petje (tudi pred bojem), ples, ploskanje, bobnanje, ropotuljanje, ipd.

KAŠTELIR

Figurine of a horn player from the Hallstatt Culture, ca. 450 BC.

<https://www.youtube.com/watch?v=Ld6Dt-Lce6M>

- ▶ [Europe](#) (c. 3200-600 BC)
- ▶ [Aegean](#) ([Cycladic](#), [Minoan](#), [Mycenaean](#)), [Caucasus](#), [Catacomb culture](#), [Subna culture](#), [Beaker culture](#), [Unetice culture](#), [Tumulus culture](#), [Urnfield culture](#), [Hallstatt culture](#), [Apennine culture](#), [Canegrate culture](#), [Golasecca culture](#), [Atlantic Bronze Age](#), [Bronze Age Britain](#), [Nordic Bronze Age](#)
- ▶ [South Europe](#) [[edit](#)]
 - ▶ The [Apennine culture](#) (also called Italian Bronze Age) is a technology complex of central and southern Italy spanning the [Chalcolithic](#) and Bronze Age proper. The [Camuni](#) were an ancient people of uncertain origin (according to [Pliny the Elder](#), they were [Euseans](#); according to [Strabo](#), they were [Raetians](#)) who lived in [Val Camonica](#) - in what is now northern [Lombardy](#) - during the [Iron Age](#), although human groups of hunters, shepherds and farmers are known to have lived in the area since the [Neolithic](#).
 - ▶ Located in [Sardinia](#) and [Corsica](#), the [Nuragic civilization](#) lasted from the early Bronze Age (18th century BC) to the 2nd century AD, when the islands were already Romanized. They take their name from the characteristic nuragic towers, which evolved from the pre-existing megalithic culture, which built [dolmens](#) and [menhirs](#). The nuraghe towers are unanimously considered the best preserved and largest megalithic remains in Europe. Their effective use is still debated: some scholars considered them as monumental tombs, others as [Houses of the Giants](#), other as fortresses, ovens for metal fusion, prisons or, finally, temples for a solar cult. Around the end of the 3rd millennium BC, Sardinia exported towards Sicily a [Culture](#) that built small dolmens, trilithic or polygonal shaped, that served as tombs as it has been ascertained in the Sicilian dolmens of "Cava dei Servi". From this region they reached Malta island and other countries of the Mediterranean basin.[\[9\]](#)
 - ▶ The [Terramare](#) was an early Indo-European civilization in the area of what is now [Pianura Padana](#) (northern Italy) before the arrival of the [Celts](#), and in other parts of Europe. They lived in square villages of wooden [stilt houses](#). These villages were built on land, but generally near a stream, with roads that crossed each other at [right angles](#). The whole complex denoted the nature of a fortified settlement. Terramare were widespread in the Pianura Padana (especially along the [Panaro](#) river, between [Modena](#) and [Bologna](#)) and in the rest of Europe. The civilization developed in the Middle and Late Bronze Age, between the 17th and the 13th centuries BC.
 - ▶ The [Castellieri culture](#) developed in [Istria](#) during the Middle Bronze Age. It lasted for more than a millennium, from the 15th century BC until the Roman conquest in the 3rd century BC. It takes its name from the fortified boroughs ([Castellieri](#), [Friulian](#) [cjaselir](#)) that characterized the culture.
 - ▶ The [Canegrate culture](#) developed from the mid-Bronze Age (13th century BC) until the Iron Age in the [Pianura Padana](#), in what are now western [Lombardy](#), eastern [Piedmont](#) and [Ticino](#). It takes its name from the township of [Canegrate](#) where, in the 20th century, some fifty tombs with ceramics and metal objects were found. The Canegrate culture migrated from the northwest part of the Alps and descended to [Pianura Padana](#) from the Swiss Alps passes and the Ticino.
 - ▶ The [Golasecca culture](#) developed starting from the late Bronze Age in the [Po plain](#). It takes its name from Golasecca, a locality next to the [Ticino](#) where, in the early 19th century, abbot Giovanni Battista Giani excavated its first findings (some fifty tombs with ceramics and metal objects). Remains of the Golasecca culture span an area of c. 20,000 square kilometers south to the Alps, between the [Po](#), [Sesia](#) and [Serio](#) rivers, dating from the 9th to the 4th century BC.
- ▶ <https://4d.rtvslo.si/arkiv/na-lepse-oddaja-o-turizmu/174577768> (13:40-17:42)

KAŠTELIR